

PRIKAZI

VJERONAUČNI NIZ »PROBLEMI MLADIH« I NJEGOVA PRIMJENA U KATEHIZACIJI

Marko Pranjić

1) UVOD

Već od 1983. godine, Katehetski salezijanski centar ozbiljno razmišlja o pokretanju biblioteke koja će se baviti problematikom katehizacije mladih. Razlozi tome bili su višestruki:

– Prije svega, neprestano inzistiranje vjeroučitelja da im se pod tim vidom priskrbi odgovarajući materijal kojeg se stvarno nije nalazilo na području naše kateheze.

– Povremene praktične kateheze koje su bile objavljivane u časopisu „Kateheza” bile su nedostatne za sustavno katehiziranje i zbog toga što su bile nerazdvojni dio časopisa. Jedno vrijeme pokušavalo ih se štampati kao prilog zasebno uvezan. Međutim, kao takvog nije ga se moglo raspačavati bez ostalog dijela časopisa.

– S druge pak, strane, nije se na našem katehetskom tržištu pojavljivao nitko tko bi mogao brzo izići u susret sve glasnijim zahtjevima naših vjeroučitelja.

2) OSNIVANJE NIZA „PROBLEMI MLADIH”

Zato je Katehetski salezijanski centar uz svoje već postojeće biblioteke, 1985. godine (Godina mladih), pokrenuo novi niz „Problemi mla-

dih” koji će se na sustavan, jednostavan i praktičan način baviti pitanjem katehizacije mladih između 15. i 17. godine. U nizu je predviđeno petnaestak knjižica sa širokim krugom pitanja i problema mladih koje će obrađivati kompetentni ljudi pod različitim vidovima, baš na način kojeg predviđa katehetska metodologija za taj uzrast. Za riječ su se javili svećenici, psiholozi, pedagozi, liječnici i drugi, a središte cjelokupnog njihova razmišljanja jesu mladi sa najšarolikijim spektrom svojih izjava, potreba i stavova. Ne prešćuju se niti jedna vruća tema. Ono što tišti i progoni mladića, odnosno djevojku u toj dobi, postaje predmetom stručnog razmišljanja kompetentnih ljudi.

Zato što ovaj niz donosi mnoštvo najrazličitijih iskustava u spontanom i iskrenom kazivanju, velika je vjerojatnost da se mnogi mladi prepoznaju u svjedočanstvima nutarnjeg nemira, odlučnog protivljenja svijetu odraslih. Bit će poneseni entuzijazmom, snovima i silom velikih htijenja ili će se, pak, prepoznati u svjedočanstvima nemoći, bezvoljnosti, čak i razočaranja. Sve je to bilo problema mladenačkog razdoblja koje nezaustavljivo otkucava njihovo nutarnje stanje. To je živa stvarnost borbe na valovima života.

3) MJESTO NIZA U KATEHIZACIJI

Katehetski salezijanski centar se nada da će s nizom knjižica „Problemi mladih” vjeroučitelji, vjeroučiteljice i naslovnici njihova pastoralnog djelovanja – mladići i djevojke između 15. i 17. godine, imati pri ruci djelotvorno sredstvo koje će, naročito ovima posljednima, biti od velike pomoći da prebrode najburnije životno razdoblje, učeći kako se planira, konstruira i gradi novi čovjek i ljepša budućnost svijeta. Osim prvotne nakane koju ima ovaj niz – pomoći mladima u osobnom razračunu s vlastitim krizama – on promiče, a na nekim mjestima i izričito ukazuje, na mogućnost grupnog, zajedničkog sagledavanja tih problema kroz osobno zalaganje u diskusijama. Upravo zbog toga izdavačka je kuća išla za tim da knjižice učini prikladnim sredstvima za katehetsko prosljeđe dozrijevanja vjere i ljudskosti mladih osobnosti. Pod tim vidom ona svaku knjižicu dijeli na sljedeće didaktičke jedinice:

- Činjenice
- Traganja
- Izbor

One po svojoj naravi odgovaraju primjeni induktivne metode u katehizaciji, a svaka od njih završava s rubrikom: „Napomene za rad u grupi”. Knjižice su grafički ukusno uređene. Naslovna stranica je u četiri boje. Nutarnja obrada je dvobojna, a svaka nova didaktička jedinica započinje ukusno odabranom fotografijom.

4) NEMIRNE GODINE

Do sada je u nizu objavljeno pet knjižica u pojedinačnom opsegu od 32 stranice. Prva: „Nemirne godine” tretira, zapravo, psiho-pedagošku problematiku tog ljudskog razdoblja te se kao takva može na određeni način smatrati uvodom u cjelokupni niz koji će kasnije inzistirati na specifičnim „krepostima mladih”. Razdoblje između 15. i 17. godine, htjeli to ili ne htjeli mladi priznati, prožeto je kojekakvim oblicima strahovanja i određenih „šok situacija” i za same mlade. Nije rijetkost da oni sami prepoznaju u trenucima svoje velike želje, i u isto vrijeme svoje nemoći kako se sami više ne po-

znaju, kako se nešto u njima pokrenulo čemu ni sami ne vide razloga. Nezadovoljni su sa svojom dobi, s vanjskim izgledom, s odnosima prema roditeljima, okolini i općenito starijima, što je, zapravo, uzrok njihovih strahova. Strah ih je da će pogriješiti, da neće uspjeti, da će biti izrugani ili kritizirani. U toj borbi između potrebe samodokazivanja i nutarnjih strahova, njihovi čini se čine odraslima nespretni, neuvjerljivi, bolesno ambiciozni. To i mladi primjećuju te reagiraju ili naglim povlačenjem u sebe ili pak buntovnošću kroz koju, na svaki način, žele nametnuti svoje kao mjerodavno, iako i sami vide da stvar ne ide. Zato je tvrdnja jedne djevojke iz ove knjižice: „Ništa mi ne polazi za rukom, zaista ništa!”, stvarno na mjestu.

4.1. Psihologija adolescenta

Problem adolescenta sastoji se u tome da oni osjećaju potrebu da sami upravljaju svojim životom, ali istodobno znaju da nisu u potpunosti zagospodarili sami sobom jer ih je njihova dob ubacila u sasvim novu situaciju. Nesigurni su i nespremni da se suoče sa životom. Nisu još zreli jer dovoljno ne poznaju sami sebe, a misle da im nitko ne može pomoći. Njihovu situaciju je netko usporedio sa situacijom čovjeka koji želi prijeći na drugu obalu (odrasla dob), ali nije dobar plivač (nema iskustva). Prijelaz je pun grebena i opasnosti (iznenađenja dobi, negativan utjecaj okoline u kojoj žive), a plivač ne poznaje točno cilj na koji treba stići.

Mladi nose u sebi mnoštvo htjenja, akumuliranu rezervu snaga, instinktivnu težnju za životom i to ih drži i daje im snage da nadiđu sve poteškoće. To slično motoru što ih potiče na samoostvarenje. Dužnost je vjeroučitelja da ih uvjeri da krize, padovi i lutanja ne mogu škoditi njihovu rastu, dapače, da kao takvi postaju poziv da se zapreke prebrode i da im se suprotstave s više smisla za stvarnost. I same pogreške koje će počinuti zbog neiskustva i naivnosti, i koje bi ih mogle utući i obeshrabriti, mogu postati providonosni pozitivni činoci na toj „neizostavnoj etapi” životnog puta kako bi stekli iskustvo i naučili živjeti.

. / .

4.2. Pokazatelji mladenačke krize

S petnaestom godinom ulazi se u razdoblje s najtipičnijim i najodređenijim pokazateljima mladenačke krize. S obzirom na tjelesni i intelektualni razvoj, mladi je čovjek već gotovo konačno oblikovan muškarac ili žena. U to su doba pozvani da se ispravno usmjere i na najprikladniji način orijentiraju. Oni tragaju za ravnotežom u samima sebi, za novim odnosima u društvu. Oko 16.–17. godine javljaju se složena pitanja. Nezadovoljstvo je više plod razuma, mladi postaju logičniji. Mladići i djevojke traže veću odgovornost u društvu, žele slobodno odlučivati o stvarima koje se njih tiču. Mladi su upravo u tim godinama pozvani da stvore svoj životni plan, da se potruže oko vlastite zrelosti, jer sadašnje njihove odluke obično označavaju konačno životno opredjeljenje. Odrastao je čovjek doista često puta ono što je bio u svojoj šesnaestoj godini. Pred ovom važnom zadaćom: formirati u sebi muškarca i ženu u pravom smislu riječi, poneko uvijek zataji: netko izabere drogu, drugi se oda delinkvenciji, krađi, neradu ili, pak, izabere koji drugi površan i nesređen oblik života. Drugi su, međutim, istodobno već izabrali ispravno životno opredjeljenje. Jasnije gledaju u vlastitu budućnost i zauzeti su na ostvarivanju vlastitih ideala. Trude se da sami sebe još više upoznaju kako bi se prihvatili i bolje vrednovali. Imaju svoje stalno mjesto u određenoj grupi i postaju korisni i odgovorni članovi društva.

4.3. Pitanje religioznosti mladih

U razdoblju između 15. i 17. godine određuje se i budućnost religioznosti mladih koja je doživjela određene „potrese”, već u godinama prijelaza iz djetinjstva u mladenačku dob. Treba se osobno odlučiti o sudbini svoje vjere jer se zreo kršćanin može biti samo na temelju osobnog opredjeljenja. Danas, zapravo, nitko ne može prisiliti da se ide na misu ili da se vjeruje. Vjeruje se zato što se želi vjerovati, ali ako se ne nađe prave motive i svoju vjeru ne položi na čvrste temelje, bit će jednostavno pribrojen „bezličnim kršćanima” kakvih je puna Crkva. S druge pak strane, mladi osjećaju potrebu da se

susretu s religioznošću koja neće sputavati u rastu i koja neće priječiti da se svaki trenutak života proživi u svoj punini. Treba im ponuditi vjeru s kojom će se moći aktivno uključiti u zajednicu kako bi je učinili još ljudskijom, a da odbace religioznost koja nije utjelovljena i koja ih odvaja od života.

S obzirom na vjeru, mladi su nerijetko, radikalni i kritični i nije baš da su uvijek u krivu. Ne prihvaćaju ništa što je namješteno. Vjeru nekih odraslih drže površnom i prevrtljivom; kritiziraju Crkvu, svećenike, crkvene ustanove i upravu. Čini im se da u takvoj Crkvi nema mjesta za njih i njihove mladenačke interese i da se tu ne čini ništa pametno. Misle da je Crkva i previše dobro angažirana, zatvorena i da se nije lako uključiti u nju. Možda su to koji put i pokušali i slabo prošli kod ove ili one skupine. Sve je to, možda, završilo tako da su pronašli nekog privatnog boga s kojim osobno sređuju račune onako kako znaju. Činjenica je da mladi često puta ostaju na pragu religioznosti, jer ne vide mogućnosti kako da na nov način zrelo žive svoje kršćanstvo, kako iskusiti radosno iskustvo zajedničkog suživota. Takvo ponašanje zajedno s ozračjem koje vlada u crkvenoj zajednici, koja je ili nezainteresirana za vjeru ili joj se, da pače, protivi, uvlači mlade u krizu iz koje mnogi ne uspijevaju izići cijelog života.

4.4. Pitanja i odgovori

Sa 15–17 godina može biti i utješno otkriti da je čovjek kompliciran, da prolazi doba raznih kriza, da živi u proturječjima. Može to biti i izgovor da se ništa ne poduzima, da se opusti u potpunoj nebrizi za svoju daljnju izgradnju. U mladima postoji i određena mjera lijenosti, neozbiljnosti i površnosti. Ne odbiti susret sa sobom nije još uvijek dovoljno da se skladno živi. Mora se pitati koji bi bio najbolji način, da čovjek sebe u potpunosti ostvari, da u najvećoj mogućoj mjeri aktivno proživi svoju mladost. Važno je, naime, već na početku trke dobro startati i odlučujuće godine mladenačkog razdoblja dočekati s malo više sigurnosti. Stoga, u ovo doba, vjeroučitelj mladih mora imati na umu sljedeće:

– motivirati mlade da nadiđu poteškoće

ranog mladenaštva (da imaju smisao za kritično prosuđivanje, da nadidu probleme tjelesnog razvoja, da imaju ispravan spolni odgoj, ne samo fiziološko-biološku pojavnost nego da su upućeni i u psihološko-filozofske vidove ljudske spolnosti)

– *poticati mlade da se dobro upoznaju i prihvate* (budućnost se ne gradi na lažima, znati prihvatiti i druge, kloniti se fantaziranja)

– *naučiti ih da ne svaljuju krivnju na druge* (krivnju za vlastite neuspjehe ne smije se pripisivati obitelji, školi, prijateljima, odgoju)

– *da budu optimisti* (osloboditi ih osjećaja manje vrijednosti, neopravdanih strahova, nepotrebne zanesenosti)

– *da gaje samopouzdanje* (da se ne boje vlastite sjene, ako ne žele biti sami da trebaju i sami nešto poduzeti)

– *da se ne zadovoljavaju samo lijepim riječima* (važno je da se ne uspravaju u svojim snovima i fantazijama)

– *da ih se oslobodi od određenih robovanja* (važno je biti iznutra slobodan. Tko robuje raznim stvarima ne može gledati u budućnost sa sigurnošću jer ga uvijek nešto vuče na drugu stranu. Zato ih treba učiti da se odriču nekih sitnica, da pokušaju promijeniti po koju od svojih loših navika.).

Život nije tiha lađa koja mirno klizi u luku sreće. On je lađa na kojoj su mladi kormilari uvijek u stanju pripravnosti i odgovorni za plovidbu. U njihovim je rukama sudbina lađe. Na njima je da odlučuju što će učiniti od ljubavi, kako će prihvatiti samoću, za kakvom srećom tragati, kako će osmisliti svoje ponašanje, kako svoje sposobnosti staviti u službu drugih. I onda kada se prekrivenih ruku prepuste struji da nosi, ne smijemo smetnuti s uma da smo za život sami odgovorni. Drugi nam mogu pomoći, ali u riskantnom umijeću življenja drugi nas ne mogu zamijeniti. To treba bez ikakvog opterećenja reći našim mladim vjeroučiteljima između 15. i 17. godine života.

5. ŽELIM POSTATI NETKO

S drugom knjižicom: *Želim postati netko*, katehetski niz „Problemi mladih” upušta se u obrađivanje pojedinih tema koje su specifične

prikazi

za ovaj uzrast. Knjižica započinje s upitom: Koji smisao dati ljudskom životu? Tko je za pravo čovjek? Takva pitanja katkad salijeću i savjesti odraslih. Mladići i djevojke posebno teško shvaćaju, a pokatkad i teško prihvaćaju sami sebe. Radoznalost i želja za životom izmjenjuju se s nemirnom i tjeskobama. Potrebna je hrabrost i povjerenje u sebe i u druge. Bog zove svakog pojedinog da živi kao protagonist. On želi da ljudi žive u slobodi i ljubavi, a to su izravno Kristovi darovi, kao što nam kaže Pismo. „Želim postati netko” predlaže se mladima kao putokaz u otkriće dubljeg i ozbiljnijeg životnog plana.

5.1. Pitanja Bogu

Kao kršćani vjerujemo da je čovjek Božje stvorenje i ujedno posvojno dijete Božje u Kristu. Ako je pak dijete Božje, s pravom se čovjek pita što mu je onda činiti kao takvome. Čovjek u svojoj mladosti postavlja to pitanje ne samo sebi i drugim ljudima od kojih može očekivati odgovor, osobito roditeljima i vjeroučiteljima, nego ga postavlja i Bogu, kao svome Stvoritelju i Ocu. Postavlja ga u nutrini duha, gdje je naučio biti u tijesnoj vezi s Bogom, prije svega u molitvi. On dakle pita Boga: „Što mi je činiti?”, „Koji je tvoj naum glede mog života?”

5.2. Osnovna ljudska pitanja

Zašto sam na svijetu? U što vjerujem? Što su moji ideali? Ta pitanja traže odgovore, tjeraju čovjeka da izađe iz sebe i ne daju mu mira. Psiholozi kažu da je vrijeme od 15.–17. godine označeno potragom za vlastitim identitetom. Mladić i djevojka shvaćaju da su odgovorni za svoj život i da trebaju razbistriti toliko toga, slobodno se odlučiti i stvoriti određeni plan za život. Potreba da se odredi cilj vlastitog života, da se živi po nekom planu, da se programira vlastitu budućnost, svakodnevno se sukobljava s nutarnjom željom da se živi sadašnji trenutak, da se provodi uza sve strahove i nesigurnosti. Mlada osoba želi prihvatiti stvarnost s puno više ozbiljnosti, prekinuti s dosadašnjim načinom života, a istodobno traži da se produži prepuštanje životu; radije bi ostala u tim bezbrižnim

godinama i to što dulje. Napetosti između prisutnoga i onoga što dolazi, između želja, težnji, ideala i svakidašnjeg života stvaraju u mladima razdore i nemalo problema u procesu uključivanja u društvo. Raskid sa svijetom odraslih jedna je od najočitijih posljedica toga stanja. Jedno znanstveno istraživanje o njima dolazi do ovog zaključka: Općenito govoreći, nezadovoljni su i bez ideala; dezorijentirani su; nestrpljivo iščekuju nova iskustva, ali ona koja ne angažiraju: motori, disko-klubovi, izlasci s prijateljima, djevojka, odnosno mladić.

5.3. Odnos danas: sutra: drugi

Ako netko želi intenzivno živjeti samo sadašnji trenutak, ne mora značiti da je nesavjestan. To ne mora biti znak nezrelosti i egoizma. Na svoj način to može biti izraz potrebe za iskustvima i životnom mudrošću, ili može biti posljedica raznih frustracija. Ta prevelika udaljenost ideala od svakidašnjice u vezi je s teškom borbom koju mladi vode s odraslima i s društvom u kojem je teško mijenjati stvari. Pa ipak, zadovoljiti se životom „od danas do sutra”, značilo bi, u najmanju ruku, odreći se uzvišene zadaće: u cijelosti razviti vlastite sposobnosti. Ne može se dakle živjeti „od danas do sutra”, a sutra očekivati neku bolju budućnost. Naše se sutra gradi onim što živimo danas, i ono što smo danas prerasta u ono što ćemo biti sutra. Na koncu treba gledati da išta od onoga što se otkriva ne bude zapostavljeno: ni sadašnjost – jer svaki trenutak, bio on tužan ili radostan, nepredviđen i neizbježan, treba biti ispravno vrednovan – ni budućnost, jer smo svjesni da je ona prisutna u izborima koje činimo danas.

Osim toga, nismo sami na svijetu. Utječemo jedni na druge, htjeli mi to ili ne. Oblikujemo svoje izbore po uzoru na druge. Život je kao velika rijeka koju tvori mnoštvo pritoka. Mi drugima nudimo svoj način življenja, drugi također utječu na našu osobnost, na naš stil života, na naša opredjeljenja i svjetonazor. Sve to može biti jako dobro jer je znak određenog bratstva i međusobne povezanosti svih ljudi, ali je istodobno golem rizik i može biti pravi atentat na našu slobodu.

5.4. Životni model

Postoji, međutim, način življenja i mišljenja, jedan životni program koji ne pripada nikome posebno, već se provlači posvuda bez etikete i naoko bez želje da se nametne. To je život kojega svi gradimo i sve nas, na ovaj ili onaj način, uvjetuje. To je model života koji određuje javno mnijenje, sredina s kojom smo srasli i vodeća kultura.

I oni koji osporavaju društvo i traže slobodan život prožeti su takvim životnim modelom, iako toga nisu svjesni. Taj se model života reklamira u skupom dezodoransu kojega na tako fin način serviraju reklame, stvarajući u čovjeku jeftin potrošački mentalitet. Novine, radio, televizija, neprestano salijeću čovjeka modelima života koji se reklamiraju kao idealni: popularni pjevači, slavni glumci, nogometni ljubimci, bogati, napredni i utjecajni ljudi. Sve su to motivi o laganom uspjehu, na koje se ukazuje kao na smjerokaz uspjelog života. Onaj koji slijedi vlastiti životni stil i želi biti slobodan mora, prije svega, računati s tim stvarnostima. Mora naučiti širom otvoriti oči, mora sam stvoriti „sisteme” kojima će filtrirati razne ponude s tuđim životnim modelima. Čovjek je „radikalno” slobodan. Njegova je prvotna dužnost osloboditi se, a to će mu biti moguće, onda kad bude kadar uistinu „kritički” postaviti se pred oblike mladenačkog življenja, s ciljem da pronađe za sebe izvoran i vjerodostojan model.

Jedno je sasvim sigurno: najvaljaniji životni model ne mora ujedno biti i najrašireniji ili najviše reklamiran. Naprotiv, čini se, da mase često vođene jakim javnim mišljenjem nasjednu te izaberu sebi nalagodniji životni model. No, jednako je tako sigurno da oprijeti se potrošačkom mentalitetu ne znači samim tim i ostvariti svoj vlastiti stil, te postati uspješan i zadovoljan čovjek. Oduprijeti se neprihvatljivim životnim modelima, za početak je dobar dio posla, ali je nužno potrebno da se istodobno u takvim odbačenim modelima pronađu alternativna i valjana rješenja. Gdje zapravo pronaći pravi zadovoljavajući životni model?

5.5. Biblija i životni nacrt

Čitajući Bibliju otkrivamo da tračnice po ko-

jima se nazire smisao našeg života krivudaju neobičnim i nepredvidivim pravicima. Kad započnemo otkrivati svoj nacrt života, uviđamo da nismo sami u svom iskustvu i inteligenciji. Bog sam dolazi u susret čovjeku koji postavlja ozbiljna pitanja, želi mu pokazati put i ponuditi pravi odgovor. Tajna života nije sva u našim rukama. Sami sebe, pa i smisao onoga što činimo, spoznajemo prihvaćajući Boga. Stavljamo se u stvarnu vezu s njim, oslušujemo sve dok ne shvatimo da je život njegov dar. Samo onda kad čovjek spozna vlastite granice, pa pita i sluša tajanstveni glas Božji, nalazi najrazboritiji put koji vodi do izvora života. Da bismo zasnovali i ostvarili naš životni plan, moramo se uključiti u plan koji je veći od nas. Naša zamisao vlastitog života ne rađa se iz naše apsolutne kreativnosti ili fantazije, nego nam to biva darovano kao Božji dar. Taj dar računa s nama i našim vlastitostima, on je primjeren našim prirodnim sposobnostima. Mi se jednostavno otvaramo već gotovom planu Božjem, prihvaćamo ga i ostvarujemo sa svim bogatstvom i sposobnostima koje kao osobe posjedujemo.

5.6. Božji plan s nama

Pitanje koje nam se u ovom trenutku postavlja glasi: Kako možemo u svoj punini upoznati Božji plan u nama? U osobi Isusa Krista Bog nam je predstavio definitivno „nacrt za ostvarenje čovjeka”. Zato, svaki onaj koji se želi ostvariti kao čovjek ne može zanemariti Isusa Krista. Sve do pred nekoliko decenija, Isus je bio jedini model koji se uvažavao. Danas je, međutim, model Isusovog života preplavljen mnogim drugim modelima. Postoji opasnost da ga se ne uoči i ne prepozna. Istini za volju, na tržištu ima dovoljno mjesta za sve životne izbore. To, doduše, može izgledati kao najveći oblik slobode, ali ipak u biti ta činjenica relativizira razinu kvalitete svakog od tih životnih prijedloga te se više ne može razabrati što je vrijedno, a što nije. Danas često postaje važno ono što se reklamira na TV prije kakvog derbija ili dobrog filma.

Isus je, da bi nam učinio dostupnim svoj prijedlog, živio zauzeto nešto više od 30 godina. Učinio je to ozbiljno da bismo i mi ozbiljno

shvatili ono što je govorio. Onome koji ga slijedi nudi nečuvana obećanja: „Tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. I tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada” (Iv 11,25–26). „Tko dolazi meni, neće ogladnjeti; tko vjeruje u mene neće ožednjati nikada” (Iv 6,35). „Ja – Svjetlost – dođoh na svijet da nijdan koji u mene vjeruje u tami ne ostane” (Iv 12,46). Zato, tko želi uspjeti u životu, treba živjeti onako kako je to očitovao Isus svojim ponašanjem, jer su naše sudbine i naši nacrti vezani za njega. Isusova je povijest istinita povijest jednog čovjeka, siromašnog ali do kraja slobodnog. Čovjeka koji je ljubio osobe više nego stvari, suprotstavljao se nasilju praštanjem, a na srcu su mu bili svi čovjekovi problemi. On je taj koji jamči svima da sam Bog surađuje s čovjekom na njegovom oslobođenju, osiguravajući životu pozitivan svršetak. Isus je svojim životom jasno naznačio da se ne smijemo zadovoljiti jeftinim izborima i životnim modelima, odviše plašljivim, ograničenim i lišenim nade. Sami planovi Božji potiču čovjeka na odvažnost kad je u pitanju izgradnja naše vlastite osobnosti. Isus nas ovlašćuje da idemo iznad svojih bojazni i granica, da se ne zaustavljamo samo na pojavnom i da ne uzmičemo pred poteškoćama.

U mladenačkoj je dobi Isusov model života uistinu dobro došao. U tim godinama frustracije su često prisutne. Mladi uvijek žele više i bolje, ali su često neodlučni, nezadovoljni, nisu uvijek dosljedni. Ako nešto nije kako oni hoće, protestiraju, iako njihov protest nije uvijek opravdan. Ne uspiju li, zatvaraju se u sebe. Isus kao model savršeno uspjela čovjeka, poziva ih na puni život, pomaže im da postanu zreli i da rastu kao ljudi. Upravo zbog toga, on traži od čovjeka nove i radikalne izbore. Njegove se riječi čine tvrde i oštre onima koji izabiru lagodan život. Mladost je vrijeme kao stvoreno za radosni susret sa životom bez oklijevanja. Ako se u mladosti ne učini pravi izbor i ne usvoji određene navike, možda za to nikad više neće biti vremena.

5.7. Isus kao model

Ukoliko su mladi predisponirani za ljubav, nude je i iščekuju, treba im posvijestiti da je lju-

bav u samom središtu Isusovog propovjedanja i glavna je oznaka svih njegovih opredjeljenja. Ljubav je davala pečat svakom Isusovom susretu s ljudima. Jednom je bila prijateljstvo, drugi put razumijevanje, praštanje ili iskreno prihvaćanje drugoga. Zato Isusov život nije individualistički, isključivo osobni. To je model koji se gradi na čvrstom nutarnjem vezivanju za druge i njihove potrebe, sve do te mjere da proglasi da smo toliko mi, koliko smo sposobni „razdati” svoj život drugima. On je otkrio duboki motiv ovog sebedarivanja koje se zasniva na sveopćem bratstvu: svi smo sinovi jednoga Oca, ostvarujemo se izgrađujući istinsko životno zajedništvo.

Izabrali Isusov model života, znači provjeravati svoj životni plan u drastičnim ili banalnim časovima svakidašnjice i učiniti ga življenom stvarnošću. Netko može pasti u iluziju da je moguće izbjeći svojoj „svakidašnjici”, iščekujući bolja vremena i priželjkujući neke velike herojske prilike koje onda nikad ne stignu. Ništa riskantnije! To vodi u frustracije. Isus nije svoj osobni identitet i zauzetost za spasenje svijeta, ostvario negdje izvan svakodnevnih i običnih stvari ili daleko od ljudi koji su ga okruživali, nego je sve to živio, intenzivno ljubeći uvijek na novi način.

I kršćanin ocjenjuje svoja opredjeljenja načinom na koji se odnosi prema stvarima iz svakidašnjice: škola, posao, napetosti u obitelji, druženje s kolegama, slobodno vrijeme, zabave. Ponesen nezaustavljivom voljom da sve čini novim, da preobrazí svijet, kršćanin je realan i zna da je sve to moguće jedino po svakidašnjici, ponekad vrlo teškoj zbog žrtava koje zahtijeva da bi se nešto konstruktivno postiglo. Zato je ne napušta, nego odvažno slijedi. Uostalom takav temeljni izbor čini kršćaninu svakidašnjicu podnošljivom, jer on sve upravlja želji da se pod svaku cijenu dostignu životni ciljevi.

6. NAJVAŽNIJA JE LJUBAV

Biti muško ili žensko s vlastitim načinom mišljenja ili gledanja, sastavni je dio poziva na dijalog, na susret, prijateljstvo i suradnju. Tjelesna različitost i različitost nutarnjih osjećaja nije razlog za nadmetanje, nego poticaj da se

zajedno gradi i međusobno obogaćuje. Želja za susretom duboka je potreba svakog muškarca ili žene. Do tog iskustva dolaze djevojke i mladići po osjećajima radosti i strepnje, od prvog trenutka kad se zagledaju i postanu jedno drugom simpatični. Spolna različitost nije za neodgovornu igru, nego poziv na zajedništvo koje daruje život. Gospodar života povjerava muškarcu i ženi svoju stvoriteljsku moć.

U petnaestim, šesnaestim i sedamnaestim godinama ljubav je neobično snažan osjećaj. Stvara potrebu za čuvstvom i komunikacijama. Što poduzeti da se ljubav pravo usmjeri? Kako izbjeći površnost i oblikovati radosnu i jedinstvenu ljubav? To je tema ove knjižice, jedna od „vrućih” tema mladenačke dobi.

6.1. Ljubav kao iskustvo

Ljubav u petnaestoj i šesnaestoj jedno je od najjačih iskustava s kojima se susreću mladi. To je početak zrelosti, potpunog otvaranja društvu i prilika da se misli na budućnost. To je poziv na radost kako bi se drugu osobu usrećilo, a nalazi svoje uporište u samoj ljudskoj osobnosti. Bog nije stvorio čovjeka da bude sam, nego ga je već od početka stvorio za zajedništvo. Upravo ga je nekome tko je njemu sličan. Čovjek se ne može ostvariti u samoći. On svim snagama teži za prijateljstvom i zajedništvom. To i jest smisao onog osjećaja radoznalosti, urođene privlačnosti, potrebe za nježnošću koju bi mladi htjeli davati i primati. Oni se zanimaju za svijet drugoga, za njegovu ljepotu, njegove geste i duhovne kvalitete. Zapažaju da je drugi drukčiji, ali shvaćaju da bi ih baš ta raznoličnost mogla upotpuniti. Raznoličnost može međusobno obogaćivati, može radovati.

Ako, dakle, otkriće ljubavi s jedne strane postaje poziv na otvorenost, s druge strane zapažamo da taj put nije bez opasnosti i zastranjenja. Što poduzeti da se to izvanredno bogatstvo na najbolji način ispravno usmjeri, da iznikne, razvije se u pozitivnom pravcu, da sazrije, a ne da se obezvrijedi i upropasti? Ljubav započinje svoj put u prijateljstvu. Ako želimo da ljubav kod mladih ne plane kao slama, moramo ih poticati da grade tu vrednotu na bedemima prijateljstva. Zaljubljenost, ako nije praćena iz-

mjenom vrijednosti i ideja prijateljstva, ne može imati duga vijeka. Ljubav na lijepe oči ne vrijedi puno. Brzo prođe, ostavlja nelagodnost da drugi nisu sposobni istinski ljubiti. Zato nije potrebno da se simpatija odmah pretvori u definitivnu, veliku ljubav. Naprotiv, treba prijateljstvu omogućiti da raste. Prirodno, radosno i jako prijateljstvo pomoći će da mlada osoba bolje upozna sebe u pravom svjetlu i da se upozna kroz svoje različitosti.

6.2. Različitost muškarca i žene

Muškarac i žena, zna se, uvelike se razlikuju. Neke od tih različitosti proizlaze iz odgoja koji su primili. Druge brojne razlike povezane su s različitim ulogama koje je život namijenio svakom od njih: muškarcu je povjerena uloga oca, a ženi uloga majke. Zbog toga je žena osjećajnija i nježnija, sposobnija za prihvaćanje i spremnija da se stavi na raspolaganje. Muškarac je, međutim, aktivniji, želi posjedovati, nije tako emotivan, dapače, sklon je agresivnosti. Otkrivati se međusobno u različitosti, znači, također, znati međusobno se vrednovati, naučiti se suživljavati: nadopunjujući se ostvarivati zajednički sklad života. Prijateljstvo može pomoći mladima da ovladaju svojim osjećajima i emotivnošću, da ostanu slobodni izbjegavajući ljubomoru, neosnovane strahove, ekstravagantna ponašanja, sebičnost i nezrelost. Ono nije nikad zatvoreno i stvar dvoje ljudi, nego je otvoreno drugima, cijeloj skupini. Pomaže da jedno drugom otkriju ideale, da odmjere svoje snage, a to će pomoći i jednom i drugom da nadiđu pogubne fantazije.

6.3. Spolnost kao problem

Izgraditi slobodnu osobnost, sposobnu da ljubi, znači posjedovati jasne pojmove o spolnosti koja je stoljećima promatrana sa sumnjom. Trebalo je prilično vremena da se uvaži kao vrednota i prihvati kao Božji dar, te je se zaživi u njezinim pozitivnim vidovima. Možda je upravo to razlog da danas imamo toliko oprečnu i nesrazmjernu reakciju. Naviknuti na negativna iskustva pojedinci postaju sve manje sposobni za pravu ljubav. Iz toga slijede kriva

opredjeljenja. Nije rijetkost da i brakovi nose znakove te nezrelosti i pogrešnog izbora, što se vidi po bezosjećajnosti i egocentričnom ponašanju u kojem čovjek postaje nesposoban za prihvaćanje drugoga i produbljivanje ljubavi.

Koje značenje ima naša spolnost? Zašto se rađamo kao muškarci i žene? To su pitanja koja nas vode u najdublji smisao ove stvarnosti. Pomažu nam da otkrijemo „Božje nakane” s obzirom na našu ljudsku narav. „Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih” (Post 1,27). Bog je blagoslovio čovjeka i uključio ga u svoj stvaralački plan: „Plodite se i množite i napunite zemlju” (Post 1,28). Sve nas to poziva da s radošću prihvatimo vlastitu spolnost, ali isto tako da nikad ne izgubimo iz vida duboki smisao spolnosti. Ona je sredstvo i veza zajedništva koje nas nadilazi, zajedništva koje se ostvaruje strpljivo, na načine i u doba koje ne propisujemo mi, nego Bog. Gospodar života povjerio je muškarcu i ženi svoju stvaralačku moć. On ih je takve stvorio da međusobnim darivanjem postanu sposobni za nešto veliko i stvaralačko: darivanje života.

Spolnost je za svakog čovjeka znak vlastitog bogatstva, ali i vlastitog siromaštva. Čovjek osjeća potrebu za drugim da bi se ostvario, da bi bio cjelovit, da živi. Vlastita spolnost, način postojanja muškarca ili žene jest poziv na dijalog, na suradnju i međusobno obogaćivanje. Spolna različitost nije, dakle dana čovjeku da s njom neodgovorno postupa, nego da ostvari zajedništvo kako bi mogao darivati život. Nije dovoljno osjećati u sebi ljubav da bi se bilo zajedno s drugim. Ljubiti znači znati darivati samoga sebe da bi se drugi ostvario kao osoba. Put ljubavi poznaje svoje zapreke i poteškoće. Zaljubiti se nije teško, to dođe samo po sebi. Ljubiti, međutim, treba naučiti. Put ljubavi je dugotrajna škola koja počinje u mladosti i traje cijeli život. Ona nema ništa s onima koji u drugome gledaju sredstvo vlastitog zadovoljstva. Ljubav nije ni nježno gledanje drugoga ni očekivanje sentimentalnog pristajanja. Ljubiti znači priznati čovjekovo odredište, pronaći smisao života, mjesto koje treba svaka osoba zauzeti pred svijetom i pred Bogom.

7. VJERA – IZAZOV MLADIMA

Mladenačko je doba vrijeme kad se mnoge stvari dovode u pitanje. Prave vrijednosti zahtijevaju provjeru. I vjera također traži svjesno opredjeljenje. Ova knjižica želi pomoći mladima da u pravome svjetlu preispitaju svoju vjeru, kako bi njihov istinski kršćanski život uhvatio dublje korijene. U tom prijelomnom razdoblju kad mladež donosi tolike važne odluke, pred njima je mogućnost izbora: dati potvrđan ili niječan odgovor Bogu – rasti u vjeri ili prekinuti s vjerom.

Čovjek koji susretne Boga otkriva u sebi dvije suprotnosti: postaje svjestan da se nalazi pred tajnom koja ga nadilazi; ali kad mu se iskreno otvori, spozna da Bog nije nepoznat i dalek – upozna njegovu prisutnost u povijesti i u životu. Bog nije daleko od onih koji ga traže iskrena srca. Ljudi stvoreni na njegovu sliku, nose u sebi čežnju za njim. Oni mogu čuti njegov glas i prepoznati njegovu prisutnost. Tamo gdje se gube naši vidici, gdje prestaju naša iskustva – negdje iznad nas, postoji Netko tko je dao život svim bićima. Možemo li ga upoznati? Možemo li stupiti s njim u vezu?

7.1. Raskrstiti s Bogom

Francuska književnica Simone de Beauvoir pripovijeda da je u petnaestoj godini jednom zauvijek riješila problem postojanja Boga. Uzela je sat i zapovjedila Bogu da joj se ukaže u roku od pet minuta. Bog, naravno, nije poslušao, i Simone sa sigurnošću zaključila da Boga nema. Od tada to pitanje sebi više nije postavljala. Bivši generalni sekretar UN Hammarskjöld je napisao: „Bog ne umire onog dana kad smo mi odlučili da ne vjerujemo više u njega, nego mi umiremo onog dana kad naš život više nije obasjan njegovim svjetlom.”

Problem Boga i vjere mnogi danas zaobilaze kao neugodnu misao koja uznemiruje. Obično izbace neku frazu da zataškaju ozbiljnost tog važnog pitanja. Za druge, opet, vjerovati predstavlja pravu dramu. Sumnje ih muče i razdiru. Mladost je doba kad se izbori ponovo sagledavaju i potvrđuju. I vjera je izložena tom procesu. Njoj treba naći novo uporište, dapače,

valja možda po prvi put stvarno vjerovati. Za nekoga u tim godinama kaže se da je izgubio vjeru. Moguće je, međutim, da je nije uopće ni imao, barem to nije bila istinska i osobna vjera. Možda su se samo podržavali vjerski običaji, toliko da se smiri savjest. Ako se pak želi početi vjerovati, mora se postati bijelim listom pred samim sobom. Izaći preda se sa svime što se jest i što se ima. Ako se misli da se može vjerovati, a ostati isti, nikad se neće načiniti odlučujući korak. Zato treba prekinuti staru nit, prisiliti se na razmišljanje, usmjeriti se u drugom pravcu, a nadasve je potrebno zahvatiti dublje u sebe. Postoji u čovjeku nešto što izmiče kompjutoru, ali i ono što izmiče psihijatru, a upravo to tvori najdragocjeniji dio nas ljudi, ono nutarnje iz čega mi ljudi živimo. To je stvarnost koja uvjetuje naša opredjeljenja, naš životni put i naše planove. Čovjek nije samo skup ćelija i vlakana, ili skup različitih ponašanja. On je osoba koja se usmjeruje, izabire i odlučuje kakav muškarac ili žena želi i treba postati.

7.2. Osobno opredjeljenje za vjeru

U ovoj dobi vjerojatno je sve manje onih koji se brinu za mlade na toj razini, tj. onih koji brinu o stanjima koja mladež u sebi duboko nosi i koja joj pomažu da donese odvažne i čvrste odluke. Vjera je sastavni dio te ljudske razine. Kako sačuvati vjeru u toj dobi? To je pitanje teško kao mlinski kamen i mnogi ga izbjegavaju, jer je vrlo zahtjevno. Pa ipak, premda uz tisuću poteškoća i odricanja, može se živjeti i s narušenim zdravljem, bolesnim tijelom, i biti sretan, naprotiv, bez vjere i jasnog cilja, bez čvrstih ideala, život sigurno može postati nezgodan, a možda čak i nepodnošljiv teret.

Odlučiti se za vjeru nije moguće bez određena nemira jer to nije obično opredjeljenje. Ponekima uspije unaprijediti svoju vjeru bez dramatičnih sukoba, ali, vjera je uvijek neka dubinska promjena koja se ne događa bez zanosa i svojske zauzetosti. To je kao kad se čovjek istinski zaljubi. Prvi istinski susret s Bogom jest susret dviju ljubavi, pa je stoga sličan zaljubljenosti. I vjera se rađa iz uvjerenja da je netko drugi postao za mene nenadomjestivo važan.

Na žalost, nije mali broj mladih koji se zadovoljavaju bilo kakvom vjerom. Površni i polovični čine malo, gotovo ništa, da je prodube i poosobe. Oni shvaćaju da je vjerovati važna stvar, u to ne sumnjaju, ali misle: „To je vjera mojih roditelja. Ako je valjala njima, valja i meni – nema problema!” Čovjek postaje opušten, daleko od svjesnoga. Takvi ne postavljaju pitanja, ne uznemiruju se i na taj način konzerviraju vjeru i samu kršćansku praksu. Takva je vjera mladih koji mole „kad gori pod petama”.

Ako se u mladosti ne unaprijedi vjera, postat će neplodna i prazna, te će prije ili kasnije postati besmislena. Ako je samo po sebi razumljivo da djeca žive svoju dječju vjeru, isto je tako logično da mladi dozrijevaju u vjeri, da u njoj rastu mjerom kojom i sve drugo u njima napreduje, slijedeći prirodni razvoj čovjeka.

7.3. Nevjera mladih

Veliki dio mladih izjavljuje da su „raskinuli” s vjerom te izabiru drugi put. Od trenutka kad su nadživjeli dječju vjeru, nisu vidjeli pravih motiva da nastave vjerovati. Takvi mladi rekli su „dosta” beskorisnoj igri, prestali su ići u crkvu, moliti i smatrati da je njihov život nešto što treba podijeliti s onim „vrhovnim Bićem” koje nazivamo Bogom. Ima ih koji se u tim godinama odaju spiritizmu, parapsihologiji, jogi, budizmu. Ima i onih koji neku ideju proglase svojim najosobnijim bogom, odmijere je i skroje po svom ukusu i na svoju sliku i priliku.

Među onima koji su raskinuli s vjerom, suvremena je povijest zabilježila i poneko veliko ime. Ateizam je nekad jedva postojao, dok danas, naprotiv, ubrojiti se među ateiste ili agnostike, mnogima znači biti napredan. No i onda kada se zađe dublje u život takvih ljudi, stvarnost pokazuje da su se oni odrekli vjere koju, zapravo, nisu nikad poznavali. Treba znati da nije lako raskinuti s vjerom. Ako vjerovati znači zaposliti čitavu osobu, onda i onaj koji s vjerom raskida mora pronaći neka druga rješenja za velika pitanja životnog smisla. Nije rijetkost da Bog ljudima postane nestvarno i daleko božanstvo, zid kojemu se govori. Teško je, naprotiv, promatrati ga kao živu, uistinu blisku osobu. Razlog su tome razni strahovi u nama. Bo-

jimo se da Bog ne bi tražio previše od nas i da bismo se pred njim osramotili. Još, donekle, možemo prihvaćati druge, nastojimo shvatiti kako je ljubav nešto važno, potruditi ćemo se i učiniti koje dobro djelo siromasima. Sve to uz malo dobre volje ide, ali predati se Bogu životom i prihvatiti ga kao najveće i neopozivo dobro, to je teško.

Mladi ne mogu sazreti u vjeri, sve dok ne shvate da je Bog stvarnost koja ih nadilazi i da je za susret s njim potrebno biti njemu na raspolaganju, ponizno ga tražiti. Zrela vjera ne ide za tim da Boga svede na vlastite potrebe, da ga veže za sebe i da se njime služi. Ona nadahnjuje čovjeka da Bogu daruje svoj život.

7.4. Vjera kao životni oslonac

Neki su mladi shvatili da moraju nužno pronaći jasne odgovore na životna pitanja, ali ima i onih koji misle da je „raskinuti” s vjerom njihovo pravo i znak njihovog osamostaljenja. Dostojevski kaže: „Ne može čovjek živjeti bez vjere. Mora se spustiti na koljena, inače ne bi izdržao. Nitko ne može živjeti bez Boga. Ako ga odbaci, onda će kleknuti pred idola od drva ili zlata ili izmišljeno božanstvo.” Život vjere ne proizlazi iz rasuđivanja, iz jednadžbi koje daju matematički zaključak. Vjera ne upošljava samo naš razum, nego zahvaća cijelu osobu. Ona je prije svega životno iskustvo koje se sastoji iz tri temeljna stava:

- prihvatiti vjeru kao dar Božji;
- odlučiti živjeti novim životom;
- primljenu vjeru svjedočiti i prenositi.

Prihvatiti vjeru znači da je u vjeri, prije svega, riječ o Božjem poticaju. Bog se prvi uputio k nama da nas učini dionicima svoga života. Naša je vjera dakle odgovor na poziv prihvaćen s ljubavlju. Cijela je Biblija svjedočanstvo vjernog Božjeg poziva, ali i Božja ponuda izraelskom narodu da sklopi s njim savez, na njemu prihvatljiv i razumljiv način. Bog mu se predstavlja kao zaručnik, prijatelj, pastir, otac itd.

Vjera je, dakle, primljeni dar. To je „jučer” koji se neprestano prenosi, to je predaja. Ali je istodobno i stvaralaštvo, novost, jer se neprestano utjelovljuje, a razni naraštaji daju joj svoj novi stil, oblik i izgled. Dosta je uočiti kako su

isto evanđelje, na različite načine, ljudi živjeli u raznim povijesnim epohama: npr. sv. Franjo, sv. Ignacije, sv. Dominik, sv. Ivan Bosco, R. Follereau, sv. Maksimilijan Kolbe, Majka Terezija... Vjera počinje tamo gdje čovjek postaje sposoban mijenjati sebe kako bi zaživio veličnu vrednota koje je spoznao. To se u Evanđelju naziva obraćenje.

Tko želi vjerovati, mora se najprije odlučiti za novi život, mora biti spreman graditi ga iskreno, dosljedno i onda kada bi njegovi izbori i opredjeljenja mogli zahtijevati bolni raskid s prošlošću. Prvi čin svjedočenja vlastite vjere jest, zacijelo, živjeti novim životom.

8. BITI SLOBODAN

Činjenica je da želja za slobodom u ranoj mladosti postaje sve eksplozivnija, prelazi granice i poprima karakteristike najrazličitijih pretjerivanja. Između 15. i 17. godine sloboda se olako poistovjećuje s nagonom, pomamnom željom koja slijedi vlastite „mušice“, s potrebom da se po prvi put dokaže čovjek na novi način.

Krivo shvaćena sloboda, razdražljivo isticanje sebe i pretjerana težnja onkraj vlastite originalnosti, rađa očitovanjem nerazumne slobode, koja je puna „fantazije“ i pretjeranosti. No, prava želja mladića za slobodom ne smije biti iluzija, ona je, naprotiv, za njega prigoda koja se ne smije propustiti. Postati slobodni, to nije zabranjeno voće. Ipak, ne može se zaustaviti na sitnim „slobodama“: da se bude ekstravaganatan u odjevanju ili da se izbjegne svim društvenim mjerama. Nije slobodan onaj koji se oda ludom, besmislenom i riskantnom životu koji slijedi nerazumnu upotrebu sile, bijeg u drogu ili konsumizam. Treba biti kritičan i pažljiv prema vlastitoj slobodi i to u svim situacijama koje, očito ili prikriveno, žele manipulirati našom tjeskobnom težnjom da si obnovimo život.

Sloboda ima i svoje uvjetovanosti: prirodni ambijent, naslijeđa, vlastita biološka konstelacija. Psihološki gledano, čovjek je uvjetovan odgojem kojeg prima kao i kulturom i poviješću koja dominira njegovom prošlošću. Bezbroj temeljnih situacija ne zavisi uopće o konkretnom čovjeku. On, recimo, nije odlučio vrijeme rađanja, nije izabrao obitelj u kojoj će se ro-

diti, niti naciju, niti povijesno razdoblje i toli-ko toga drugog. Neke stvarnosti nadilaze i one koji su ga rodili. Roditelji ne mogu birati muško ili žensko dijete. Netko se rodi živahna temperamenta a netko je pred životom površan i trom.

Ambijent u kojem čovjek živi, potkrada ga. U njega se nužno ugrađuje javno mnijenje, televizija, propaganda. Nitko ne postaje slobodan ako ne nađe hrabrosti da prevlada zapreke koje društvo postavlja, da se izdvoji iz mode i postavi se pred nju kritičkim okom. Propaganda je jedan od najupadljivijih fenomena društva koje uvjetuje čovjeka. Svakidašnjim bombardiranjem nameće se potrošačka navika potičući čovjeka da se okruži sa što više nepotrebnih stvari. U toj konsumističkoj utrci za novinama mladi su najpovodljiviji i na njih se smjera više nego na odrasle. Propaganda promiče pretjerani kult drugotnih vrednota. Tako se krivotvori ljestvica vrednota: sve odjednom postane važno nezaobilazno, lako i neposredno.

Možda čovjeku nije moguće obraniti se od propagande do te mjere da postane imun ali ono što može učiniti jest raskrinkati namjere onih ljudi koji spekuliraju na račun slabosti i naivnosti mnogih.

Otkrića tolikih uvjetovanosti udaljuje od čovjeka iluziju da je sloboda laka i jednostavna, sigurna i apsolutna stvar. Sloboda je pod neprestanom prijetnjom bezbrojnih upadica koje čovjeka onda vode tamo i gdje on ne bi htio. To je čarobno zavođenje kojega on često i nije svjestan. Ali sve to ne smije ga dovesti do gorkog zaključka da skeptički i drastično ustvrdi kako je sloboda puka utopija i da je nemoguće biti slobodan. Čovjek odlučuje da će živjeti u slobodi ili robovati: njegova sloboda se rađa iznutra posredstvom kritičkog napredovanja u radu i napredovanja u osobnoj zrelosti. Sloboda je pronaći vlastiti lik, neprestano se tražiti, dograđivati, oblikovati se slijedeći vlastiti životni put.

Čovjekova sloboda doista postoji i to je prije svega iskustvena činjenica. Svi svakodnevno žive slobodu u tisuću odluka, izbora i opredjeljenja za koja se smatraju direktno odgovornima. Znamo da upravo sloboda čini naše djelovanje u potpunosti ljudskim. To je univerzalno iskustvo

i nikome ne pada na pamet da ga negira. Društvo smatra osobnu slobodu do te mjere ozbiljno da svakoga čovjeka tretira kao pravno slobodnu osobu i odgovornu za svoje čine. Kakvu svrhu bi imali ustavi, zakoni ili ugovori ako čovjek ne bi bio slobodan? Zašto bi postojali sudovi i zatvori? Kako bi bila moguća tolika iznašašća, napredak, zadivljujuće duhovno unaprijeđenje naroda kad bi čovjek poput životinje bio upravljen neodgovornim instinktom i bez mogućnosti da se razvija i unapređuje?

Ne samo da je čovjek slobodan nego on tu kvalitetu posjeduje kao neotuđivu stvarnost. U svijetu punom ograničenja jedino čovjek ima mogućnosti živjeti odgovorno i kreativno, izgrađivati vlastitim rukama i stvarati nove kvalitete. Više nego i jedna karakteristika, sloboda čovjeka čini sličnim Bogu. Bog je ustvari izvor čovjekove slobode i u njegovoj svemogućnosti kriju se korijeni čovjekove stvaralačke moći. Bog je onaj koji čovjeku jamči i osigurava istinu da njegova sloboda nije iluzija. Naša bi sloboda bez Boga bila nekorisna sposobnost, neuzdrživa težnja bez svrhe, neobjašnjiva kvaliteta. Očito, sloboda se rađa iz Boga koji nije konkurencija čovjekovoj slobodi nego uzdiže njegove mogućnosti i ostavlja ga do kraja odgovornim za tu slobodu. To je Bog koji gleda kako bi što više vrednovao čovjeka, raduje se svakom njegovu otkriću i sa zadovoljstvom promatra njegov osobni rast. To je pravi Bog koji sve obuhvaća, sve uzdržava i uživa u tome da stvaranja odražavaju sjaj njegova bogatstva. To je Bog – apsolutna sloboda, onaj koji je stvorio svemir čvrstim zakonima, u živa bića ugradio instinkte a čovjeku ostavio otvoren prostor za pravu kreativnu slobodu da njome ispuni svijet i u njoj ostavi neizbrisivi pečat svoje originalnosti.

Da bismo bili slobodni treba otkriti vrednote u koje vjerovati i za koje se može vezati. Zato nije moguće ozbiljno govoriti o slobodi a da se ne upitamo: imamo li životni plan kojega trebamo ostvariti? Samo onaj čovjek koji zna kako želi stići može se vezati svim silama za ono što mu pomaže stići na cilj.

9. ZAKLJUČNE MISLI

Biblioteka „Problemi mladih” pokušaj je sus-prikazi

tavne katehizacije vjeroučenika između 15. i 17. godine. Izdavač se trudi da to bude što uvjerljivije štivo, što ukusniji grafički pripremljeno, što praktičnije i za vjeroučitelja i za vjeroučenika. Knjižice nisu zamišljene kao isključivi materijal katehete, nego literatura poticajne naravi za vjeroučenike koju vjeroučitelj treba i mora dobro poznavati. U ovim priručnicima koji put se nađu i samo nabačene ideje koje će trebati u razgovoru s vjeroučenicima produbiti. To neće biti samo stvar katehete nego i katehizacija. Pod tim vidom, od velike je koristi da vjeroučitelj poznaje već postojeću našu literaturu za kojom će trebati sam posegnuti ili znati uputiti i vjeroučenike da se njom posluže. Vjeronaučni proces je više nego obični razgovor pa makar on bio ugodan. Ovdje se radi o sustavnom izgrađivanju kršćanske osobnosti koja mora dostići razinu zauzimanja vjerskih stavova s obzirom na životne situacije. Zato, svako ozbiljno katehetsko djelo može biti od presudne vrijednosti i za učitelja i za učenike.

9.1. „Problemi mladih” kao vjeronaučno sredstvo

Knjižice su, kao što je prije bilo spomenuto, tako grafički uređene da potiču na razgovor, razmišljanje, istraživanje, konfrontacije, osobni i zajednički rad. Možda je ipak najidealnije da ih vjeroučenici prije pročitaju nego što se o tematici u njima sadržanoj, počne razgovarati na satu vjeronauka. Treba paziti da se „štivo” ne prelazi brzo. Svaka knjižica predviđena je za barem četiri vjeronaučna susreta. Ako, pak, pojedine ideje izazovu više zanimanja, ne treba patiti od programa, nego stvarno istraživati i ispitivati ono što konkretno zanima vjeroučenike kako bi produbili svoju spoznaju i osmislili svoje vjersko opredjeljenje. Treba imati stalno na umu pri katehizaciji ovog uzrasta sljedeću ideju koju želim iznijeti kroz jedan doživljaj. Neki je mladić jednog dana rekao svećeniku: „Htio bih s Vama razgovarati o Božjoj opstojnosti, jer ja u to ne vjerujem.” Svećenik koji ga je dobro poznao reče mu: „Kad bi ti danas povjеровao, da li bi bio kadar promijeniti život?” Mladić hladno odgovori: „Ne znam.” Na to će svećenik: „Onda nemoj ni započinjati

ti, jer ne samo da bi morao promijeniti život kad bi počeo vjerovati nego bi ga morao sada promijeniti, želiš li se doista s njime susresti. Ako je Bog istina, kako ga možeš upoznati ti koji živiš dvoličnim životom? Ako je Bog ljubav, kako ćeš ga susresti ako nikoga ne ljubiš i ako si pun sebe?”

9.2. Informacije i stavovi

Katehizacija, dakle, ovog uzrasta nikako se ne bi smjela iscrpljivati u traženju i davanju informacija, pa makar one bile i ne znam kako utemeljenje, nego u sustavnom nastojanju oko zauzimanja stavova, pounutrašnjivanja vjerskih istina koje trebaju postati životno opredjeljenje. Zato je od nezaobilazne važnosti za ovo vremensko razdoblje angažiranje mladih vjeroćenika. Na tom području, moramo priznati, naša je kateheza jako jalova. Sami ne znamo što bismo ponudili mladima, što bismo zahtijevali od njih kao kriterij provjere da su osobno prihvatili i usvojili neka kršćanska načela kao životna. Možda je i to, čak vjerujem dobrim dijelom, upravo razlog zašto upravo ta dob najviše otpada od vjerske prakse. Nekako joj se čini da je ona sve naučila, da im se nema ništa više novoga reći, da su to oni već davno čuli, da se tu ionako sve skupa ponavlja, da je to do-

sadno, da nije primijenjeno dobi ni potrebama, da se ne vrednuju stvari za kojima oni u to doba najviše posizu itd.

9.3. Pitanje konkretnih ponuda

Kao vjeroučitelji, stvarno se trebamo zapitati, čime držati mlade kao članove Crkve. Kroz što se oni mogu doživljavati da su stvarno potrebni, željeni, voljeni? Što oni znače i predstavljaju u Crkvi? Imaju li oni kakvo mjesto ili kakvu ulogu osim da budu publika i promatrači te nečija svojina? Sve su to pitanja o kojima možemo i moramo razmišljati. Nije dostatna konstatacija odlaska mladih iz crkvene prakse, nego treba proučavati mogućnosti ponuda koje bi osmislile njihov „ostanak”. Mi često puta mislimo, da time što im omogućimo čitanje liturgijskih čitanja u crkvi, ili da predvode pjevanje, da je to sve ono što im kao Crkva možemo dati i ponuditi. Što je s tzv. karitativnim, odnosno koinonalnim vidom crkvenog služenja mladih u našoj Crkvi. Po čemu se oni doživljavaju da su pripadnici crkvene zajednice? U čemu oni mogu iskusiti da žive za zajednicu i od zajednice...? Pitanja koja ostaju još uvijek otvorena i, zato, aktualna. Pa barem pokušajmo dati na njih kakav-takav odgovor!